

Höör kommun
kommun@hoor.se

Rektorn vid Ringsjökolan
mats.i.svensson@hoor.se

Tillsynsbeslut för grundskolan

efter riktad tillsyn av utbildningen vid
Ringsjökolan för elever placerade på
hem för vård eller boende
i Höör kommun

Utbildningen vid Ringsjöskolan för elever placerade på HVB i Höör kommun

Skolinspektionen har genomfört riktad tillsyn under hösten 2016 av utbildningen i kommunala grundskolor för elever placerade på HVB¹. Granskningen av Ringsjöskolan i Höör kommun ingår i denna tillsyn. Ringsjöskolan besöktes den 20 september.

Syftet med den riktade tillsynen är att granska om elever placerade på HVB får sin rätt till utbildning i kommunala grundskolor tillgodosedd. För att uppfylla detta syfte utreder Skolinspektionen följande huvudfrågeställningar:

- 1) Blir eleverna mottagna i vistelsekommunens grundskolor, om eleverna inte ansökt om att få gå i en fristående grundskola?
- 2) Får eleverna en behovsanpassad utbildning i de kommunala grundskolor de blivit mottagna i?

Innan skolbesöket har telefonintervju med representanter för HVB genomförts. Även dokumentstudier har genomförts inför besöket. Vid skolbesöket har intervjuer genomförts med elever som är HVB-placerade. Samtliga av de berörda eleverna är nyanlända till Sverige. Intervjuer har också genomförts med lärare, elevhälsa och med rektorn.

Fakta om Ringsjöskolan i Höör kommun

Ringsjöskolan är en kommunal grundskola som ligger i Höör kommun. På skolan går elever som är placerade i HVB.

Skolan bedriver utbildning inom årskurserna 7–9. Vid tiden för den riktade tillsynen fanns 316 elever på skolan.

¹ Ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6. kap 1 § socialtjänstlagen (2001:435).

Skolinspektionens beslut

Föreläggande att vidta åtgärder

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Höör kommun att senast den 17 februari 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen. Redovisningen skickas till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se

Bedömning

Av utredningen framgår inget annat än att elever placerade på HVB i Höör kommun blir mottagna i kommunens grundskolor.

Skolinspektionen konstaterar att Höör kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- I utbildningen tas hänsyn till elevernas olika behov. Eleverna ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Skolan uppväger skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. (1 kap. 4 § 2st och 3 kap. 3-12 §§ skollagen, skolförordningen 5 kap. 4 § och 14-15 §§)
- Undervisning i förberedelseklass i ett visst ämne avbryts så snart den nyanlände eleven bedöms ha tillräckliga kunskaper i svenska för att på heltid kunna delta i undervisningen i det ämnet i den undervisningsgrupp eleven normalt hör till. (3 kap. 12f § skollagen)

Åtgärder som behöver vidtas

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna.

- Rektorn måste se till att omfattningen av studiehandledning på modersmålet motsvarar alla elevers behov så att de kan tillgodogöra sig utbildningen och utvecklas så långt som möjligt mot utbildningens mål.
- Rektorn måste se till att det finns rutiner för bedömning av elevernas kunskaper inför övergången mellan förberedelseklass och ordinarie undervisningsgrupp.
- Rektorn måste se till att skapa förutsättningar för informationsutbyte mellan avlämnande lärare i förberedelseklass och mottagande lärare i ordinarie undervisningsgrupp.

Motivering till bedömning av brister**Studiehandledning på modersmålet**

Skolinspektionen bedömer att alla elever på Ringsjöskolan inte får studiehandledning på modersmålet i tillräcklig omfattning för att kunna tillgodogöra sig utbildningen. Detta medför att eleverna inte till fullo får den behovsanpassade utbildning de har rätt till och därmed inte heller utvecklas så långt som möjligt mot utbildningens mål.

Av skollagen framgår att det i utbildningen ska tas hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Skolan ska sträva efter att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Enligt skolförordningen ska studiehandledning på modersmålet ges till en elev som behöver det. Studiehandledning på modersmålet kan utgöra en extra anpassning i undervisningen eller ett särskilt stöd, beroende på varaktighet och omfattning. Alla former av stödinsatser bör dokumenteras och följas upp.

Av intervjuer med elever och lärare framgår att det finns elever på skolan som inte får studiehandledning i tillräcklig omfattning. Studiehandledarna fungerar som tolkar när de inledande bedömningarna genomförs för nya elever. Detta får enligt lärarna till följd att studiehandledarna får mindre tid för studiehandledning på modersmålet tillsammans med eleverna. Vissa av studiehandledarna har även modersmålsundervisning som är schemalagd efter skoltid vilket innebär att de börjar arbeta senare på dagen och tillgången till studiehandledning under förmiddagarna är begränsad för eleverna.

Lärare uppger i intervju att det ofta är språket som utgör ett hinder för att eleverna ska kunna tillgodogöra sig undervisningen. Det är främst i de samhälls- och naturorienterande ämnena detta framgår. Vidare framkommer att studiehandledningen inte utgår från elevernas behov. Eftersom studiehandledarna tjänstgör på flera skolor är det deras scheman som avgör när de finns tillgängliga på skolan. Det innebär att de inte alltid finns tillgängliga när eleverna har behov av studiehandledning i undervisningen.

Efter tillsynsbesöket har huvudmannen skickat in en förteckning över hur kommunen har fördelat sina studiehandledare mellan kommunens skolor. Av dokumentet framgår att det på Ringsjöskolan finns tillgång till studiehandledare för fyra olika språk och att deras tjänstgöring omfattar flera skolor. I vissa fall utför de både studiehandledning och modersmålsundervisning.

Av intervju med skolans rektor framgår att tillgången till studiehandledning på modersmålet inte är tillfredsställande på skolan. Rektorn uppger att studiehandledarna inte enbart ska möta elever utan rektorn vill att de ska ha tid för att samtala med undervisande lärare om deras planeringar också. Därför har rektorn yrkat på en utökning av studiehandledningen på skolan.

Övergång från förberedelseklass till ordinarie undervisningsgrupp

Skolinspektionen konstaterar att det på Ringsjöskolan saknas rutiner för bedömning av elevernas kunskaper inför övergången till ordinarie undervisningsgrupp. Det saknas också rutiner för hur informationsutbyte ska ske mellan avlämnande lärare i förberedelseklass och mottagande lärare i ordinarie undervisningsgrupp. Det får till följd att elever inte får den behovsanpassade utbildning de har rätt till.

Av skollagen framgår att undervisning i förberedelseklass i ett visst ämne ska avbrytas så snart den nyanlände eleven bedöms ha tillräckliga kunskaper i svenska för att på heltid kunna delta i undervisningen i det ämnet i den undervisningsgrupp eleven normalt hör till.

Av förarbetena till skollagen (prop.2014/15:45 s. 45-46) framgår att förberedelseklassen ska fungera som en introduktion till den svenska skolan och förbereda eleven för att så snart som möjligt undervisas fullt ut i den undervisningsgrupp som han eller hon normalt tillhör. För att underlätta övergången ska eleven tidigt få en tillhörighet i den undervisningsgrupp eleven normalt ska tillhöra.

Vidare framgår att en god tillgång till studiehandledning på elevens modersmål kan medföra att eleven bedöms ha möjlighet att övergå till ordinarie undervisning i ett tidigare skede än annars. Elevens språkkunskaper är därmed inte ensamt avgörande för elevens behov av undervisning i förberedelseklass. Dessutom framgår att det måste göras en sammantagen bedömning av elevens möjligheter att tillgodogöra sig den ordinarie undervisningen. Bedömningen kan komma att variera från ämne till ämne.

Av intervjuer med lärare framgår att det på skolan inte finns några rutiner för hur övergången från förberedelseklass till ordinarie undervisningsgrupp ska gå till. Lärarna saknar ett forum där informationsutbyte kring elevernas kunskapsutveckling kan ske inför övergången till ordinarie undervisningsgrupp. Lärare uppger i intervju att bedömningen av när eleverna kan gå ut i ordinarie undervisningsgrupp sker av lärare i förberedelseklass. Ibland vet lärarna på förhand att en elev saknar förmågan att följa med i undervisningen men uppger att de inte har något annat alternativ att erbjuda. Rektorn uppger att han endast är med i bedömningen i de fall det finns några större frågetecken kring en elev.

I samband med skolstart höstterminen 2016 fick ett antal elever från förberedelseklass på Ringsjöskolan gå ut i ordinarie undervisningsgrupp utan att det skett någon bedömning av deras kunskaper. Efter några veckor kom dessa elever tillbaka till förberedelseklass och uttryckte att *"det var för svårt"* i ordinarie undervisningsgrupp. Eleverna fick då återgå till förberedelseklassen. Rektorn och biträdande rektor bekräftar i intervju att elever har fått *"prova på"* att gå ut i ordinarie undervisningsgrupp och när det gått för fort har de fått ta ett steg tillbaka till förberedelseklass igen.

Skolinspektionen vill i samband med detta understryka vikten av fungerande rutiner och samarbete mellan personal i förberedelseklass och i ordinarie undervisningsgrupp. Om det finns tydliga rutiner för bedömningen av elevernas kunskaper och övergång till ordinarie undervisningsgrupp kan det påskynda elevens övergång. Med en god tillgång till studiehandledning på modersmålet kan eleven även ha möjlighet att övergå till ordinarie undervisningsgrupp i ett tidigare skede. Att ge eleverna möjlighet att snabbt få följa undervisningen i samtliga ämnen och att integreras med övriga elever är en förutsättning för att nyanlända elever ska nå goda resultat i skolan.

På Skolinspektionens vägnar

Elisabeth Ahlgren
Enhetschef

Maud Karlström
Föredragande

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om den riktade tillsynen av utbildningen vid kommunala grundskolor för elever placerade på HVB.

Bilaga 2: Redovisningsformulär för vidtagna åtgärder.

Allmänt om den riktade tillsynen av utbildningen vid kommunala grundskolor för elever placerade på HVB

Skolinspektionens riktade tillsyn

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

I den riktade tillsynen tittar Skolinspektionen på ett avgränsat område som undersöks på ett urval av exempelvis skolor eller verksamheter. Tillsynen fokuserar på regelefterlevnad. I det här fallet handlar den riktade tillsynen om den utbildning som elever som placerats vid ett hem för vård eller boende (HVB) får i kommunala grundskolor.

Hem för vård eller boende

Med HVB avses ett hem inom socialtjänsten som tar emot enskilda för vård eller behandling i förening med ett boende. Olika HVB riktar sig till olika målgrupper och har olika inriktning. HVB kan bedrivas i enskild regi, eller i offentlig regi av en kommun, ett landsting eller staten. Placering vid ett HVB kan ske på frivillig väg enligt socialtjänstlagen (2001:453), eller med tvång enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.²

År 2015 förtydligades regelverket kring utbildning för elever placerade på HVB i och med att ändringar infördes i skollagen. Dessa ändringar syftar till att säkerställa att elever som vistas på HVB ska få undervisning inom skolväsendet. Det förtydligas att en elev som vistas på ett HVB har rätt att bli mottagen i en kommunal skola i vistelsekommunen.³ Genom detta förtydligande klargörs att ett HVB inte ska kunna bedriva särskild undervisning för eleverna vid hemmet, vilket tidigare skollagsreglering öppnade upp tolkningsutrymme för.⁴ För att bedriva undervisning på ett HVB krävs tillstånd från Skolinspektionen.

Skolpliktiga elever vid ett HVB ska vara inskriven vid en skolenhet. Elever som dessutom är asylsökande har rätt att få utbildning vid en kommunal grundskola. Elever som är placerade på HVB har rätt att gå i en kommunal skola i

² 3 kap. 1 § socialtjänstförordningen (2001:937); 1 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453); 1–2 och 12 §§ lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga; Prop. 2014/15:43, s. 15; Socialstyrelsen och Skolverket 2013, s. 23ff.

³ Med vistelsekommun avses den kommun där HVB är beläget i och eleven följaktligen vistas i.

⁴ Se exempelvis 10 kap. 25 § och 16 kap. 43 § skollagen, och prop. 2014/15:43.

vistelsekommunen. Eleven kan också välja att ansöka om att få gå i en fristående skola – i vistelsekommunen eller annan kommun. Huvudmannen för en sådan fristående skola kan antingen vara samma huvudman som driver HVB (ett HVB som drivs i enskild regi kan också ha beviljats tillstånd och ha ett godkännande att vara huvudman för elevens utbildning), eller annan enskild huvudman. Avgörande är att den undervisande personalen ska vara anställd av huvudmannen.

Tillsynens genomförande

I denna tillsyn ingår 20 skolhuvudmän. Tillsynen riktas mot kommunala grundskolor där det går elever som är placerade vid ett hem för vård eller boende i den kommun som ingår i urvalet. I tillsynen intervjuar Skolinspektionen företrädare för HVB-hemmen, skolornas rektorer, lärare och annan personal som företrädare för elevhälsan samt utvalda elever. Skolinspektionen tar även del av dokumentation som skolan skickat in.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den tillsynade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens tillsyn utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla utvalda huvudmän får ett tillsynsbeslut för de skolor som huvudmannen ansvarar för.

Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektion grundar sina bedömningar på. I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan fler besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den riktade tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion sen Riktad tillsyn.